

CEREMONIALUL NUNȚII LA CARAȘOVENI

— Identitate și individualitate —

Sanda TAȘULA

Carașovenii, așezați în cele 7 sate ale comunelor Carașova și Lupac (Carașova, Nermet, Iabalcea, Lupac, Clocotici, Rafnic, Vodnic) constituie ceea ce se numește un „izolat etnic”, o populație de origine slavă cu rădăcini multiple și încă incerte, de religie catolică și folosind limba sârbo-croată pe care o scriu cu caractere latine, ca și croații. Ei se autodenumesc „Carașovenii” — și acest nume, care implică etimologic și geografic județul Caraș-Severin și localitățile de pe malul râului Caraș, cuprinde atât pe românii care s-au stabilit acolo prin căsătorii mixte, cât și pe croații (sârbii sau istro-românii) sosiți în cele 2 sau 3 valuri de migrație, unii din zona Bosniei croate, alții poate din Serbia, iar alții, foarte probabil, din zona Istriei.

Studiați în trecut din punct de vedere lingvistic de Acad. Emil Petrovici (în „Graiul Carașovenilor”) și din punct de vedere istoric și etnologic de Traian Simu (în „Originea Carașovenilor”), iar în prezent de Ivan Birta, originar din Clocotici (în monografia „Carașovenii — creații populare și privire etnologică”), ei se dezvoltă și se manifestă astăzi ca o minoritate recunoscută etnic și cultural de către Croația, au școli în limba croată și o revistă locală bilingvă (redactor șef Milia Radan, secretarul general al Uniunii croate), burse de studii la Zagreb și Belgrad, dar și o activitate însemnată în cadrul județului Caraș-Severin, în Consiliul Național al Minorităților și în Parlament.

Incertitudinea originilor lor poate fi considerată o problemă doar în măsura în care, neavând atestări documentare din acea vreme (sec. 14-15), nu-și pot cunoaște cu exactitate locurile de baștină și strămoșii, în acest moment când fiecare națiune și fiecare individ dorește să-și afirme identitatea și individualitatea.

Studii lingvistice și etnografice comparative, studierea unor documente istorice aflate în arhiva Vaticanului, ca și vizitarea zonelor presupuse ca origine vor dezvălui, poate în curând, originile Carașovenilor, dându-le posibilitatea să-și cunoască rădăcinile, să le accepte și să-și afirme apartenența, dar și identitatea actuală.

*

Fiind la origine o populație pastorală — și datorită acestui fapt s-au instalat într-o zonă deluroasă, cu relief carstic — Carașovenii se ocupă și astăzi destul de masiv cu creșterea oilor, pomicultura și alte îndeletniciri legate de acestea. Ei au păstrat și practică încă *obiceiuri păstorești străvechi*, *precum măsuratul oilor și răsucuitul* — prezente de altfel în arealul românesc bănățean, apoi *obiceiurile calendaristice* (Crăciunul, Anul Nou, Paștele, Rusaliile), *obiceiurile legate de viața de familie* (hramul casei, nașterea și botezul, nunta, ceremoniile funerare) și, desigur, *hramul sau slava bisericii* — în special a Fecioarei Maria (Velika Gospa), patroana celei mai vechi biserici din Carașova (1727).

Într-o posibilă clasificare „diacronică”, obiceiurile nu s-ar raporta numai la trecut (la „tradiții”), ci ele ar putea arăta și stadiul în care se găsește comunitatea respectivă,

în prezent sau la un moment dat, după tendințele culturale corespondente și integrarea în arealul de adopțiune. Considerăm ca definitoriu pentru comunitatea carașoaveană accentul pe nivelul spiritual, cinstirea de către toți membrii ei a hramului bisericii și a sfântului-patron al casei, dovedind astfel că este o comunitate *stabilă* la nivel spiritual și social, cu tendințe de dezvoltare.

La nivelul sărbătorilor familiale, obiceiul cel mai bine păstrat, mai complex și totodată mai unitar din punct de vedere al scenariului, (incluzând simbolismul tradițional, portul popular și creații folclorice) este *nunta*.

Nunta carașoaveană respectă aproape întru totul momentele caracteristice ale nunții bănățene, fiind ea însăși, în decursul vremii, generatoare de personaje, momente și acțiuni simbolice sugerând un areal mult mai larg și mai arhaic decât s-a bănuț până acum.

De altfel, dacă ne referim la „Cartea Nunții” de Ida și Otto von Düringsfeldl putem sesiza că nunta, ca proces de întemeiere familială și închegare socială are, la nivel european, momente cu semnificații comune, ca o „mitologie” provenind din fondul comun romano-slav, ordonată apoi de biserica creștină pe principiile iubirii și jertfei de sine, în timp ce sensurile divinatorii, augurale sau de supremație rămân în subsidiar. În felul acesta, scenariul mitologic de răpire, de luare în stăpânire, eventual de transgresare a barierelor sociale, este îmblânzit, supus unor norme de civilitate, de morală creștină. O schimbare generală are loc și în zilele noastre, la nivel social, datorită urbanizării sau introducerii în scenariul inițial a unor noi moduri de expresie: reducerea duratei nunții de la o săptămână la 3 zile, abandonarea „muzicii populare” în favoarea unor formații moderne, abandonarea parțială a portului popular, care e păstrat mai ales în linie feminină. Totuși, scenariul general păstrează momentele importante, ele fiind concentrate într-o perioadă de timp mai scurtă.

De exemplu, *peșitul* este încă foarte important, ca moment în care se hotărăsc: logodna, nunta și zestrea și are loc tocmeala („*kapara*”). Peșitul poate avea loc luna, miercurea, sâmbăta sau duminica și se desfășoară după un vechi scenariu simbolic, cu reminescente cavalești, în care viitoarea nevestă era cerută drept „porumbiță” care a zburat și s-a ascuns în casa respectivă, drept „floare frumoasă” sau chiar, umoristic, drept o „vițică”. Urmărirea filiației acestui obicei poate fi unul din firele care ar conduce la descoperirea uneia din zonele de origine a celor care îl practică.

Simion Florea Marian în „Nunta la Români”²² spune în legătură cu peșitul: „O parte din datinile acestea le întâlnim... și la *sârbii* (!?) din Primorje”. (E de notat deci că numele de „sârbi” este folosit generic, pentru a denumi populațiile de pe teritoriul fost jugoslav). Mai departe, S. Fl. Marian scrie: „Așa, la italieni peștește tatăl, sau episcopul junelui... Se duce la casa fetei alese și îi roagă pe părinții acesteia să-i dea „o porumbiță albă și nepătată”, sau „o vițică albă”, care se află în posesia lor”. Și mai departe: „În fine, la *sârbii din Primorje, adică de pe litoralul din Stagno, vechiul teritoriu al Raguzei*, ziua încredințării se numește punerea sau schimbarea inelelor... *Avorbirea* lor e diferită și sună astfel: – Venind cu petrecătorii mei pe drum, am zărit aice o *floare roșie*, minunat de frumoasă, pe care cu mare plăcere aş presădi-o în grădina mea”... Este clar că „avorbirea” are loc în dialectul *istro-român* și că teritoriul la care

se referă autorul nu este altul decât zona Dubrovnikului (denumit în trecut, de către italieni, Raguza — și citat cu acest nume atât de E.Petrovici, cât și de Traian Simu, în 1939). „Sârbii din Primorje” pot fi deci croați, sau valahi (istro-români) și chiar italieni. Dubrovnikul și zona Istria sunt zone de o mare frumusețe și poezie, care au dat naștere marelui poet renaștător croat Ivan Gundulici (1589-1638) și au reușit să dea naștere și unor creații populare inspirate. De acolo poate proveni „avorbirea” („agrăirea”) metaforică a peșitorilor, partea de scenariu liric ce vorbește despre dragoste în termeni cavalierești.

Acestei părți lirice i se adaugă „kapara”, adică dăruirea miresei și tocmeala în jurul zestrei. Viitoarei logodnice i se dăruia, de către viitoarea soacră, un „șirag de galbeni” (aici căutătorii de „substrat” ar putea urmări influența turcească și bosniacă), deci i se dăruia „aur și argint, o cămașă femeiască, o maramă de mătase, un sorț, neapărat o pereche de papuci și alte daruri mai mărunte...”³ Astfel era încheiată și logodna.

Cu prilejul pețirii, se cântau unele cântece populare (citate în limba croată în monografia I.Birta, p.52):

Kad divoiku prošē

Što bi bilo jesenas
Neka bude večeras:
Dodji, dragi, pa me prosi
Pa me kući nosi.

Când se cere fata

Ce-ai promis în vară,
Fie astă seară:
Vino de mă cere
Ca să-ți fiu muiere.

sau:

Posla cura cvece brati

Posla cura cveće brati
I meni ga poklon dati,
Ej, haj, lolo bre
Cveće najlepše
...
Pa joj dade bez pouke
Zlatan prsten s desne ruke
Ej, haj, curo, bre
Verno êekaj me.

Merge fata să culeagă

Merge fata să culeagă
Flori să-mi dea în dar
Hei, lele, lele, bre
Floarea mea cea dragă.
...
Și i-am dat și eu în dar
Inelul din inelar.
Hei, hei, „țură” frumoasă,
Să-mi fii credincioasă.

Acest cântec îl găsim (aproape identic) și la croații „Șoći” din Bacika (regiune dintre Tisa și Dunăre, la vest de Banatul jugoslav), cuprinzând, ca și Carașova, 7 sate ai cărei locuitori se autodenesc fie Croați, fie Șoći. Acolo este povestit la persoana a 3-a (ea a mers să culeagă, el i-a dat în dar inelul).⁴ Circulația cântecului deschide trei perspective asupra studierii celor două „izolate etnice” croate: realitatea unei migrații croate, aculturația, dar și posibilitatea existenței unui substrat comun (sârbo-croat, respectiv bosniac-croat și istro-român).

Dar, după cum spune Ivan Birta în monografia „Carașovenii”, „acestea se petreceau în secofele XVIII-XIX. Astăzi, peșitul nu mai are loc odată cu logodna ci, după ce se pețește *fata după datină*, se înțeleg asupra datei când va avea loc logodna și fiecare își anunță rudele, pentru a putea pregăti darurile. În duminica stabilită pentru logodnă, nu se mai cheamă invitați, ci rudele vin singure la sărbătoare. Rudele fetei se adună în casa fetei, iar rudele băiatului în casa băiatului, de unde, însoțiți de muzică, merg acasă la fată. Băiatul are obligația de a tocmi muzicanții”.⁵ Observăm deci „urbanizarea” în zilele noastre a momentului, logodna devenind o sărbătoare oarecum separată de cadrul tradițional.

Între logodnă și nuntă se fac „strigările” la biserică și se pregătesc darurile de nuntă și costumul miresei (v. foto la afârșitul studiului). Am mai amintit că *portul popular este păstrat mai ales în linie feminină*, fiind puternic individualizat la Carașoveni prin anumite piese locale și mai ales prin *gâteala capului*.

Fetele carașovene poartă pe cap, între 9-14 ani, o coroniță de flori, așa numita „cunună marială” (Marijalni venac), ele pregătindu-se pentru comuniunea ce va avea loc la 14 ani. După această vârstă devin „fete mari” (velika deva) sau fete de măritat și poartă, la împrejurări festive, „*parta*”, o banderolă țesută și frumos decorată, cu bani cusuți pe marginea de jos (semnul „fetei cu zestre”). Înainte vreme ea se purta chiar în jurul frunții, acum, sub influențe bănațene sau (și) din motive estetice, ea se poartă în păr, arătând ca o cunună din care se zărește părul, pieptănat într-un singur conci. Este interesant de constatat că gătela capului evoluează cu vârsta și cu statutul social al femeii (de la fată la femeie măritată), dar, în plus, prin pieptănătură, ea are și un simbolism al numerelor, indicând că persoana care o poartă este conștientă de poziția ei. Astfel, „*parta*”, cununa pre-maritală este purtată în jurul părului strâns într-un singur conci (unicornul, sau simbolul virginității). „*Venac*” — coroana sau cununa maritală, asemănătoare unui mitre bogat împodobită, acoperă în întregime conciul, arătând că fata devine „regină”, că virginitatea ei a fost încununată. „*Krpa*” festivă, pe care o poartă doar miresele este o cunună în 4 corni (numărul 4 fiind simbolul personalității realizate, al sinelui), iar „*krpa*” de femeie măritată, pe care o va purta apoi toată viața, este în 3 corni (simbolul Treimii, al legăturii consfințite, dar și al echilibrului, care în căsnicie depinde de femeie). În trecut și chiar la începutul secolului, „*krpa*” de nuntă era în 2 corni, amintind de un vechi cult al lunii, poate al matriarhatului, care s-a menținut timp îndelungat la poparele orientale. În prezent cei 4 „corni” alcătuiesc un pătrat al echilibrului, al stabilității și al drepturilor egale în familie.

Pieptănătura „în 3 corni”, care va susține „*krpa*” de femeie măritată, adică o maramă pătrată, de mătase sau bumbac imprimată și tivită cu dantelă pe marginea de jos, este alcătuită din 3 mici conciuri răsucite, două pe laturile capului și unul în spate, care se formează prin răsucirea părului în formă de con. Numele acestor „corni” este „*uljak*” și este un cuvânt inexistent ca atare în limba croată sau sârbă; el poate fi însă sufixul augmentativ, care se întâlnește adăugat la patronimele croate (ex: Strahuljak).

Chiar în căsătoriile mixte în care fata este de origine română, ea îmbracă cu plăcere (și seriozitate) costumul carașovean, arătând că se integrează cu totul. Dacă

mirele este român, sau de altă naționalitate (v. foto Mihai Socaci, Rafnic), el poate îmbrăca un costum „civil” de genere.

Pregătirea nunții începea joia dimineața, când tinerii, însoțiți de 2 „*deveri*”, merg la casa nașilor („*kum*” și „*kuma*”), pentru a-i invita la nuntă. În vremea aceasta, mama mirelui cocea un colac fără drojdie și îl ducea la casa miresei, împodobit cu bani și învelit într-o maramă, deasupra cu un trandafir care simboliza mireasa și care trebuia „răscumpărat” cu bani sau aur. Totodată, soacra aducea și cununa („*venac*”), înfășurată într-o maramă. În trecut, cununa era pusă pe capul miresii chiar în acea zi; astfel era „încercată”, dar și (într-o preștiință magică), pusă sub semnul lui Jupiter, „marele benefic”. Cununa era așezată pe capul miresei de un băiat de 5-7 ani, cu ajutorul a două nuiete de salcie. Aceasta, pentru ca viitoarea nevastă să se poată adapta, ca și salcia, unor condiții mai dificile.⁶ Astăzi obiceiul nu se mai practică, desigur și din pricina timpului, care îi obligă pe nuntași să se limiteze la sărbători în zile nelucrătoare. (Cu excepția, desigur, a femeilor care pregătesc ospețele de nuntă, și care fac preparative de joi până duminică).

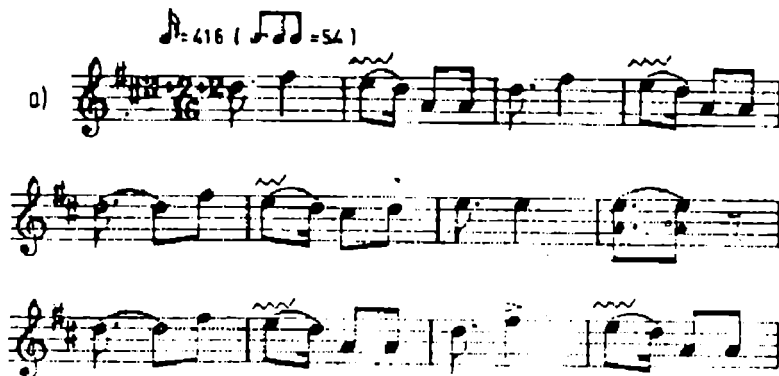
Nunta propriu-zisă începe sâmbătă seara, la casa mirelui⁷, unde se pregătește steagul („*steg*”) și are loc o masă. Düringsfeld, în „Cartea nunții” scrie că „întrebuințarea steagului la nunți pare a fi de origine slavă, deoarece e uzitat mai mult la popoarele slave, precum la cazaci, la slovacii din Ungaria, care îl pregătesc ca și românii din Transilvania, apoi la *sârbii din Serbia* și la *cei din Riviera de la Castella, romanticul țărm litoral dintre Spalato și Trau*. Românii și maghiarii, care de asemenea îl întrebuințază, e probabil că l-au adoptat de la *sârbi*”. (sic!)

Ipoteza lui Düringsfeld este foarte plauzibilă, steagul fiind un simbol militar, eroic, al popoarelor războinice (sau nomade, care își căutau teritoriu, *întemeiere*). Totuși, în cazul de față, la Carașoveni, chiar dacă steagul ca obiect ceremonial a fost împrumutat de la „sârbi” (sau croații din zona istro-română), denumirea sa este cu siguranță împrumutată de la români. În Serbia și Croația steagul se cheamă „barjak” — și este numit ca atare și la ceremoniile de nuntă ale „Șocșilor” — croați din Bacika, în timp ce la Carașoveni acesta se numește „*steg*”. (Se știe că limba sârbo-croată nu folosește diftongi, deci termenul adoptat a exclus diftongul *ea*, păstrând pe *e*). Purtătorul stegului este ceaușul („*cauș*”), termen de origine turcească, existent și la sârbi și la croați. La Șocșii-croați din Bacika, steagul (barjak) este purtat de „*stari-svat*” (nunul mic), un termen care a trecut în limba română ca „*tarisfat*”. („Numirea de <tarisfat> vine de la sârbescul <stari svat>, sfetnicul bătrân... care, ca și la românii din ținutul Tmișoarei, e asistentul nunului”).⁸

Din monografia lui Ivan Birta aflăm cum se pregătește „*stegul*”: „În partea de sus, *stari-svat* înfige un măr, iar în el un ban de argint și o ramură de <foionfiu> (saschiu). Apoi, o maramă albastră sau verde se coase de mânerul de lemn și se împodobește cu <zimzelen> (ramuri de brad). Sub maramă, înfășurată în hârtie, se pune grăsime de porc, cu care tânăra își va unge mai târziu părul, pentru ca toți să se uite la ea, așa cum s-au uitat la steg. În același scop, la desfacerea stegului, tânăra își va acoperi capul cu marama desfăcută de pe steg (ca să fie mereu în frunte ca stegul)”...⁹

Stegul se arborează la poartă, ca toată lumea să știe că acolo are loc nunta, în timp ce în casă are loc o masă. (Astăzi am denumi-o poate, „petrecerea burlacilor”, dar în registrul etnografic clasic ea ar putea însemna desprinderea unui membru din ceata flăcăilor, trecerea de la starea de fecior la starea de bărbat însurat).

Cu prilejul *stegului* se joacă un dans arhaic, închinat soarelui, care poartă numele de „*Sincea*” (*Sâlncea*). (Arhaicitatea lui se vede și în denumire, ea datând din vremea când mai exista „l” vocalic și nu trecuse încă în „u” — în cuvântul „sunce” de astăzi). Este o horă rituală, jucată de 3 ori în jurul mesei, în sensul rotației acelor de ceasornic. „*Sincea*” se va mai juca și la plecarea miresei spre casa mirelui, ceea ce indică fără greș că este un însoțitor sonor al ritualurilor de trecere, dintr-o vârstă în alta, dintr-un statut social în altul.

În noaptea după „coaserea steagului”, veșmintele fetei și ale băiatului rămân pe masă, fiecare la el acasă, pentru a vedea ce li se arată în vis.¹⁰

Uneori, „*stegul*” se scoate din casă duminică dimineață, când ceaușul, kumul, deverii, rudele, muzicanții și alaiul îi vor însoți pe mire și mireasă la biserică. Cu acest prilej se cântă „*Bela Mara kod bunara*” („*Alba Mara la fântână*”), care pomenește de vremea turcilor, fiind deci și el foarte vechi și provenind, probabil, din filieră sârbească:

Bela Mara kod bunara

Bela Mara kod bunara
Sije roklju od pargara.
Belu Maru uhvatiše
Kadno Turci navališe
I u sanduk zatvoriše...

Alba Mara la fântână

Alba Mara la fântână
Cosea rochie de lână.
Și pe Mara o răpiră
Pe când turcii năvăliră
Șintr-o ladă-o ferecară...(etc)¹¹

Pe când stătea închisă în ladă, Mara se gândea, precum se cuvine într-o baladă, că va veni un flăcău s-o scape, iar acela va fi iubitul ei. Iată că primii care vin și încearcă să deschidă lacătul lăzii sunt tinerii Carașoveni, „momci mladi”, cu chei diferite, cu chei potrivite, dar nu reușesc s-o descuie. Vin apoi, pe rând, trei Vlahi, trei

Maghiari și trei Nemți, dar nu reușesc nici ei să desfacă lada. În cele din urmă vin niște țigănuși care, lovind cu ciocanele, desfac lacătele. Amăgită în visul ei, Mara o roagă pe mamă să-i dea un cot de pânză („lakti, majko, lakat platno”), să-și acopere fața, ca să n-o sărute țiganul. Dincolo de aspectul comic al baladei găsim formula multi-etnică, cu o rezolvare neașteptată și cu semnificații actuale.

Duminică dimineața la ora 6 mirele merge să ia pe viitoarea mireasă la biserică, pentru spovedanie și cuminecare. După cuminecare, se întorc la casa fetei, unde li se servește micul dejun. „Din același blid, ei mănâncă lapte sau brânză, apoi miere. Lapte sau brânză, ca să le fie copiii albi și frumoși, iar miere ca să fie dulci. Astăzi, acest obicei a fost uitat, dar spovedania și împărtășania se face negreșit, înaintea cununiei”.¹²

Fata se îmbracă apoi pentru celebrarea cununiei la biserică, timp în care mirele asistă la îmbrăcarea, cu lumânarea aprinsă. Femeile care vin să ajute la îmbrăcarea miresei aduc prăjituri („kolaci”) și torte.

Scaunul pe care stă mireasa la îmbrăcat este acoperit cu un mic covoraș frumos brodat sau țesut (numit „aleak”) care va fi folosit și pentru acoperirea miresei când pleacă din casa mamei (ca să nu se uite înapoi), precum va mai sluji și la acoperirea copilului când va fi dus la botez.¹³

La ora 12 are loc la biserică Misa, apoi cununia. Urmează jocul din fața bisericii, apoi alaiul pleacă de la casa miresii, unde are loc o masă (fără dar), pentru rudele miresii. Duminică seara, mireasa mai poate da o masă pentru cei care vin cu daruri.

Masa este deja pregătită, în așteptarea oaspeților. În fața Nașului mare („kum”) se află *bradul* („čep”) — împodobit cu mere, nuci, prune, prune uscate, panglici; în fața mirelui — un cocoș, cu cap cu tot, iar în fața miresei — găina. „Păsările se taie când mirii pleacă de la biserică; la casa băiatului se taie cocoșul, la casa fetei se taie găina și se aruncă câte o găleată de apă în fața casei”. (Gh. Vatav, Clocotici). Se practică și „împodobirea” comică a găinii, căreia i se pune pe cap „krpa” de nevăstă, iar cocoșului i se pune o țigară în cioc. (I. Birta) Sau: „pe găină se încolăcește un cârnat opărit, la coadă i se pune un ou și pe piept o salbă cu bani mărunți”. (Traian Simu)¹⁴

Sunt singurele momente comice, căci altfel nunta carașoveană este serioasă, lumea nu se îmbată, nu cântă cântece licențioase și nu se fac glume pe seama mirilor, nașilor, părinților sau fetelor nemăritate. Singurul prilej când se întâmplă aceasta este carnavalul anual „Fașank”, de la începutul Postului Paștelui, care în satul Rafnic are o mare amploare. Atunci au loc și „nunți comice”, care sunt de fapt spectacole, teatru popular.

Lunea după amiază are loc la mireasă o masă pentru „plecarea miresei din casa părintească”, la care sunt invitate rudele ei. Atunci se cântă cântece de despărțire, regrete și rămas bun. Nu și de iertăciune, de unde se vede că „sentimentul vinovăției” nu este păstrat, ci este absolvit de biserică și rezolvat creștinește în familie. Stari-svat mulțumește și el familiei miresei fiindcă le-a încredințat fata, nunul mare (Kum) rostește închinările și urările către miri și masa se desfășoară în belșug și veselie.

Se joacă și cu acest prilej hora „Slincea”, ocolindu-se masa de 3 ori. După masă, mirii își iau darurile și pleacă însoțiți de alai, la casa băiatului. Acolo sunt *întâmpinați de soacră*, care aruncă spre ei cu boabe de porumb pe care le scoate din brăul înguat numit „*kanițe*”; apoi îi leagă pe amândoi cu „*kanițele*” și îi trage în casă. Mireasa se așează și i se pune în brațe un copil mic și un colac rotund, înfășurat cu „*kanițe*”; uneori i se dă și o sită cu grăunțe, semn că o așteaptă gospodăria.

În casa mirelui, mireasa se schimbă cu o cămașă (de obicei dăruită de soacră) și înlocuiește cununa — „*venaș*” cu „*krpa*” festivă, cununa în 4 corni. Frumos împodobită cu mărgele, „*krpa*” este așezată pe cap de mire, cu două bețișoare, cu furca, sau chiar cu foarfecele, prilej cu care încearcă să o calce pe picior, ca „să-i fie supusă”.

Un ceremonial asemănător, un „joc al dominației” avea loc și marțea, cu prilejul „*udatului*”. Mirii mergeau la râu, scoteau de 3 ori apă cu găleata și își turnau unul altuia, ca și cum s-ar fi ajutat să se spele. Fiecare însă se ferea să se ude, căci aceasta ar fi dat prilejul celuilalt să „câștige”, să fie cel care conduce. În cele din urmă se spălau pe mâini și duceau acasă o găleată cu apă, pe care mireasa o dădea soacrei — în semn de supunere și hărnicie.

Tot marțea avea loc descusutul stegului, iar mireasa se învelea cu năframa desfăcută de la steg, peste pieptănătura „în 3 corni”. De acum se putea considera nevastă și va purta această „*krpa*” la biserică și la toate sărbătorile.

Vedem deci cum, în zilele noastre, multe momente ale nunții se păstrează în simbolica mitologică, altele se actualizează, se aliniază ceremonialelor contemporane de tip urban — mai sobre, mai uniforme la nivel european și mondial. Asistăm la o mutare de accent de la o identitate etnică mai restrânsă la o identitate europeană, fără ca aceasta să aducă după sine o uniformizare, căci se păstrează caracteristicile particulare ale ritualului — care constituie esența, diferența etnică, deci individualitatea. Și este tocmai ce e mai interesant, mai diferit, de la cultură la cultură, de la o zonă geografică la alta.

Astfel, mutația (poate violentă) din prezent, care ne face să credem că „ne pierdem tradițiile” este de fapt o alternare de accent, o clarificare. Până acum ne confundam de fapt identitatea cu omogenitatea, cu un fel de uniformizare, acum putem înțelege că ea constă tocmai în diferență, în specific, iar acest specific este tocmai individualul, pandantul identității, care îi asigură echilibrul și continuitatea.

NOTE

1. Ida și Otto von Düringsfeld, *Cartea nunții — Obiceiuri și credințe de nuntă ale popoarelor creștine din Europa*
2. Simion Florea Marian, *Nunta la Români*, Cultura Națională, București, 1995, p.96-100
3. Ivan Birta, *Karasevici — Narodne umotvorine s etimoloskim osvrtom (Carășovenii — creații populare și privire etnografică)*, București, 1993, p.377

4. cf. Mila Bosnici, *Ženidebeni obicaji |okaca i Hravata u Bačkoj (Obiceiurile de nuntă ale croaților și Șocșilor din Bacika)*, Novi Sad, 1992
5. Ivan Birta, *op.cit.*, p.377
6. *apud* I. Birta, *Carașovenii ...* p.378
7. O. Düringsfeld, *op.cit.*, *apud* S. Fl. Marian, *Nunta la români*, 1995, p.193
8. S. Fl. Marian, *op.cit.*, p.164
9. I. Birta, *op.cit.*, p.378
10. Informator: Gh.Vatav, 55 ani, profesor din Clocotici, conducătorul ansamblului folcloric participant la numeroase festivaluri naționale și internaționale.
11. I. Birta, *op.cit.*, p.55
12. I. Birta, *op.cit.*, p.379
13. Informator: Djuradj Lauș, primarul comunei Lupac
14. Traian Simu, *Originea Carașovenilor — studiu istoric și etnografic*, Lugoj, 1939

INFORMATORI

- Milja Radan, 55 ani, Carașova, Secretarul general al Uniunii croaților
- Djuredj Lauș, primarul comunei Lupac
- Gh.Vatav, 57 ani, profesor la Clocotici, conducătorul ansamblului folcloric
- Milja Djurasa („Deda”) 78 ani, Carașova
- Miloia Maria („Pipoaica”), 68 ani, Carașova
- Berța Maria, 60 ani, Carașoav
- Sokaci Dimitrie, 75 ani, Rafnic — veteran de război, născut în Basarabia
- Sokaci Mihai și Ana (24 și 22 ani), miri din Rafnic, sept.1996
- Mile Radan („Mali”), 21 ani, Carașova — student la Universitatea din Belgrad, secția etnografie.

LE CEREMONIAL DE LA NOCE CHEZ LES CARASOVÈNES IDENTITÉ ET INDIVIDUALITÉ

Résumé

Les Carasovènes, constitués dans une communauté minoritaire d'origine slave mais encore confuse, sont situés dans le département Caras-Severin ou habitent sept villages à travers la rivière Caras.

Au niveau des fêtes familiales, la coutume la plus complexe et mieux conservée mais aussi unitaire du point de vue du scénario, c'est la noce.

L'auteur montre que, sans perdre l'identité européenne et cette évolution c'est plutôt une alternance d'accent qu'un changement du fond traditionnelle spécifique.

Fig. 1. Tinere carașovenice purtând „parta” (1997).

Fig. 2. Pereche de logodnici carașoveni (1997).

Fig. 3. Alai de nuntă în drum spre biserică
(1997).

Fig. 4. Pereche de miri (1997).

Fig. 5. Mireasă. Carașova. 1997.

Fig. 6. Tineri căsătoriți (1997).